

ROLUL PSIHOLOGULUI ÎN REGLAREA CONDUITELOR DEVIANTE ȘCOLARE

Inga BACIU, asistent universitar,
Facultatea de Științe ale Educației, Psihologie și Arte,
Universitatea de Stat „Alec Russo” din Bălți

Abstract: *The research carried out highlights the dimension of manifestation of deviant behavior in the school environment, referring to referring to the role of the psychologist in the institution in regulating this phenomenon.*

Following the methodological approach, it can be stated that the application of the system of prevention and correction behavioral deviations can efficiently contribute to diminish the effects of some risk factors and to produce positive changes in the behavior of the pupils who register deviant behaviors in school.

Keywords: *behavioral deviations, correction, deviant behavior, prevention, pupils, psychologist.*

1. Introducere

Datele statistice evidențiază faptul că în ultimii ani asistăm la o creștere considerabilă a numărului copiilor cu conduite deviante școlare. Migrația părinților, climatul moral psihologic nefavorabil din familie, încurajarea de către membrii grupului de referință a comportamentului antisocial, dependent (consum de alcool, tutun, substanțe chimice etc.) aduce cu acuitate la dezvoltarea unui comportament deviant școlar.

Interpretarea devierilor de comportament ca fenomene sociale trebuie să țină seama de un factor important, acela al relativității normelor și, în consecință, a criteriilor de apreciere a comportamentelor, ceea ce atrage după sine o relativitate a însăși a noțiunii de devianță. Este știut că același act este diferit judecat (acceptat sau respins) în funcție de împrejurări, de contextul normativ, de tradiții și de alte variabile istorice, juridice și culturale.

Intervenția specifică pe care o are psihologul în lucrul cu copiii cu comportament deviant școlar se constituie ca suport al activităților desfășurate de administrația școlii în vederea diminuării fenomenului respectiv. Comportamentele deviante în rândul elevilor influențează în sens negativ climatul în instituția școlară și își pune amprenta asupra celor ce își desfășoară activitatea în instituție.

De menționat că interesul manifestat față de problematica rolului psihologului în reglarea conduitelor deviante școlare a contribuit la investigarea experimentală a subiectului dat în cadrul unei teze de licență coordonate de autor, iar rezultatele studiului urmează a fi prezentate mai jos.

2. Metodologia cercetării

Studiul realizat a avut ca scop principal determinarea rolului psihologului pe segmentul reglării conduitei deviante școlare.

Faza premergătoare experimentului de constatare a constat în studiul și documentarea asupra problematicii devierilor de comportament la elevi. La faza inițială a experimentului au participat 127 elevi din clasele VII-IX din gimnaziul nr.19, s. Elizaveta, mun. Bălți.

În cadrul celei de-a doua etape a cercetării s-a realizat o investigație detaliată a comportamentului și a funcțiilor psihice a 18 elevi cu risc pronunțat și de limită de devianță, selectați în fază inițială a experimentului de constatare.

În alegerea metodelor și instrumentelor de lucru folosite pentru cunoașterea și monitorizarea comportamentului elevilor, în scopul detectării prezenței și acțiunii factorilor de risc de devianță, s-au aplicat atât metodele bazate pe observația directă și continuă a comportamentului elevilor, cât și metodele de cunoaștere indirectă, întemeiate predilect pe metoda chestionarelor. Astfel au fost utilizate următoarele metode:

- *Observația* a fost utilizată cu succes în diverse momente când elevul se manifestă prezentându-și particularitățile psihice. Observația sistematică a avut loc după un plan în care s-a propus observarea comportamentului elevului în timpul aflării în cadrul școlii. Reieșind din faptul că inclusiv personalitatea psihologului poate să influențeze eficacitatea metodei observației, valoarea și corectitudinea informațiilor obținute au fost comparate cu rezultatele dobândite prin alte metode.
- *Analiza rezultatelor activității elevilor* a reprezentat o sursă valoroasă de cunoaștere a caracteristicilor psihice ale elevilor și de concretizare a randamentului școlar la diferite discipline școlare. Analizând toate aceste date, s-a constatat locul ocupat de fiecare elev în ierarhia clasei, evoluția sau involuția performanțelor școlare la disciplinele de studiu de-a lungul unei perioade de timp (3 luni). De asemenea, s-a format o imagine de ansamblu asupra personalității elevilor, asupra abilităților și deprinderilor de muncă intelectuală și practică, a înclinațiilor și a intereselor manifestate față de anumite materii de învățământ, a socializării demonstrată de elev.

Această activitate de cunoaștere a elevilor evident că fost întărită prin participarea cadrelor didactice din școală. În același timp, în cadrul diferitor activități desfășurate cu elevii atât în școală, cât și în afara ei, profesorii au avut posibilitatea de a colecta informații cu privire la: modul în care își însușesc cunoștințele, posibilitățile intelectuale, interesul și aptitudinile pentru anumite discipline de învățământ, aspirațiile, preferințele și dorințele elevilor, atitudinea față de munca școlară și față de profesia viitoare, posibilitățile de dezvoltare în domeniul respectiv. Toate aceste informații au fost utilizate la completarea *Fișei pentru predicția comportamentului deviant și fișei pentru elevii cu risc pronunțat de devianță*.

- *Chestionarul multifazic FPI (Inventarul de personalitate Fahrenberg)* care ne-a pus în evidență, prin cele 12 scale de care dispune, tot atâtea însușiri de personalitate, și anume: nervozitatea, agresivitatea, depresivitatea, sociabilitatea, calmul, tendința de dominare, inhibiția, firea deschisă, extroversia-introversia, labilitatea emoțională și masculinitatea-feminitatea. Dintre acestea, cinci pot fi considerate a fi semnificative sub raportul riscului de devianță: nervozitatea, agresivitatea, inhibiție, tendința de dominare și labilitatea sau instabilitatea emoțională.
- *Chestionarul de personalitate Woodworth-Matthews* ne-a oferit cunoașterea trăsăturilor și tendințelor de personalitate care pot configura o individualitate predispusă la devianță, și anume: emotivitatea, obsesiile, psihastenia, tendințele schizoid, tendințele paranoid, depresia, impulsivitatea, agresivitatea, instabilitatea psihoafectivă, tendințele antisocial și scara de minciuni.

3. Rezultate obținute

În încercarea de a clasifica elevii după totalul cotelor rezultate din fișele individuale de predicție a comportamentului deviant am reușit delimitarea în 4 categorii. Acest lucru a fost realizat în baza cotelor acordate de diriginți pentru parametrii cuprinși în fișă. Astfel, pe baza acestor criterii au rezultat 10 persoane cu risc de devianță pronunțată și 8 persoane la limita riscului de devianță.

Repartizarea după mai multe criterii a celor 18 respondenți cu risc pronunțat și de limită de devianță, selectați în fază inițială a experimentului de constatare, este reflectată în tabelul 1 prezentat în continuare. După cum putem vedea, avem un număr mai mare de elevi-băieți, cu tendințe de creștere a numărului propriu-zis în clasele mai superioare.

Tab. 1. *Repartizarea respondenților după numărul de elevi, clasa din care fac parte*

Clasa	Elevi	
	Fete	Băieți
VII	2	3
VIII	1	3
IX	1	8

Aplicarea *Chestionarului multifazic FPI (Inventarul de personalitate Fahrenberg)* ne-a permis centralizarea rezultatelor. Pentru fiecare dintre scalele existente, am delimitat în baza scorurilor obținute trei zone: zona de stabilitate, zona controlabilă și zona de risc. Datele obținute se regăsesc în tabelul 2 de mai jos.

Tab. 2. *Distribuția însușirilor relevante obținute la chestionarul FPI de către elevii cu risc de devianță pronunțată*

Însușiri	Scoruri		
	9-----8-----7	6-----5-----4	3-----2-----1
	Zona de stabilitate	Zona controlabilă	Zona de risc
Nervozitatea	2	4	12
Agresivitatea	1	5	12
Calmul	1	4	13
Tendența de dominare	3	3	12
Labilitatea emoțională	1	5	14

După cum se observă, lotul elevilor identificați cu risc de devianță prezintă următorul aspect: 2 elevi se plasează în zona periferică, 4 în zona controlabilă, iar 12 elevi în zona de risc major.

Administrarea *Chestionarului de personalitate Woodworth-Matthews* s-a încercat într-un context de crescută receptivitate a elevilor. Gravitatea tendințelor psihopatologice la elevii investigați conform chestionarului Woodworth – Matthews sunt prezentate în tabelul 3.

Tab. 3. *Tendențe psihopatologice identificate la elevii investigați (conform chestionarului Woodworth – Matthews)*

Gravitatea tendințelor	Punctaj	Număr de adolescenți	%
În limitele normalului	Sub 120	5	27,78
Prezența tendințelor	121 – 180	9	50,00
Tendențe accentuate	181-240	4	22,22
Tendențe severe, constituite în sindroame	Peste 241	-	0,00

Analiza tendințelor evidențiate de chestionarele FPI și W-M relevă ponderea mare a elevilor cu labilitate emoțională, a celor cu deficit de calm și cu tendințe de disimulare.

În urma aplicării metodelor de investigație cu privire la prezența și frecvența conduitelor deviate școlare și pentru a realiza scopul și obiectivele propuse, s-a considerat necesară implicarea celor 12 elevi cu conduite deviate școlare într-un program formativ cu **scopul** de a diminua atât numărul de conduite deviate școlare, cât și ponderea consecințelor negative pe care le presupun acestea.

Obiectivele generale ale programului au inclus:

- Prevenirea și scăderea prejudiciilor asociate conduitelor deviate școlare prin derularea de activități destinate reducerii conflictualității, îmbunătățirii nivelului de adaptare socială și școlară, modificării deprinderilor de rezolvare a situațiilor problemă;
- Formarea și îmbunătățirea deprinderilor de autocunoaștere; recunoașterea necesității schimbării comportamentale și identificarea trăsăturilor asupra cărora e necesară intervenția;
- Obținerea unui nivel de autocontrol care să permită reorientarea impulsurilor agresive, cu îmbunătățirea calității relațiilor în plan personal și social;
- Formarea și exersarea de abilități prosoziale pentru a putea face față cu succes integrării școlare.

Obiectivele specifice ale programului:

- îmbunătățirea climatului școlar prin diminuarea ponderii comportamentelor agresive în rândul elevilor cu conduită deviant de acest gen;
- schimbarea comportamentală în direcția dezvoltării unor comportamente dezirabile social (evaluarea schimbărilor comportamentale se face în funcție de particularitățile de personalitate ale fiecărui participant);

- reflecția asupra gradului de responsabilitate al participantului la programul despre propriile acte deviante.

În acțiunile de reglare, formare și corijare a comportamentului deviant școlar au fost incluși 12 elevi care și-au dat acceptul de a participa și care au fost considerați cu risc de devianță pronunțat în urma diagnosticului aplicat.

Au fost realizate 10 ședințe a câte 1-1,5 ore. Metodele de lucru aplicate au fost: exerciții, discuții, rezolvarea de probleme, dezbateri, brainstorming, joc de rol. Materiale utilizate: ecusoane, poster: „Regulile grupului”, fișe de lucru, carduri de informare, pixuri, minge, foi adezive, flip-chart etc.

Activitățile promovate s-au desfășurat sub forma de ședințe corecțional-dezvoltative, respectându-se toate exigențele privind organizarea lor. Astfel, partea introductivă a ședințelor a fost focalizată spre cunoașterea participanților, stabilirea unui climat psihologic favorabil pentru activitatea ulterioară. Partea de bază a ședințelor a inclus următoarele elemente: anunțarea scopului și a obiectivelor de lucru, discuții și dezbateri privind problema comportamentului deviant; exprimarea opiniilor, ideilor și a sugestiilor privind tema abordată. În partea finală a ședințelor s-a constatat rezultatul obținut în concordanță cu scopul și obiectivele fixate inițial (debriefing). Fiecare ședință a finalizat cu o scurtă reflecție, în care participanții au putut împărtăși impresiile lor față de informațiile primite și de satisfacția muncii depuse.

În continuare sunt date câteva exemple în acest sens.

Ședința nr. 1

Scopul ședinței:

- Să se creeze un spațiu în care membrii grupului să se simtă în siguranță;
- Să se realizeze familiarizarea membrilor grupului (participant – participant; participant – psiholog);
- Să se discute regulile de lucru în vederea asumării de către toți membrii grupului.

Activitatea 1. „Informare”

Timp: 5 -10 minute;

- Prezentarea programului, orarului, scopului și obiectivelor acestuia

Activitatea 2. „Prezentarea și discutarea regulilor de lucru în cadrul grupului”

Timp: 15 minute

Desfășurare: Un voluntar din grup va citi următoarele reguli:

1. Respectarea celorlalți participanți la grup (nu se ironizează, nu se iau în derâdere răspunsurile celorlalți).
2. Este exclusă orice formă de agresivitate (verbală sau fizică) în interiorul grupului și în timpul desfășurării fiecărei întâlniri.
3. Respectarea limitelor și a propriei intimități (Nimeni nu poate fi forțat să spună ceea ce nu vrea să spună).
4. Vorbim pe rând și avem răbdare cu cel care vorbește și cu ceilalți – putem să punem în discuție ceea ce ne deranjează sau ne preocupă, dar nu punem în discuție persoana.
7. Confidențialitate – membrii grupului nu au voie să vorbească despre ceilalți membri ai grupului în afara grupului. (Discuțiile rămân confidențiale, adică în interiorul grupului).
8. Participare – la activitățile din grup membrii grupului sunt participanți și nu observatori.
9. Să nu se întârzie nejustificat

Notă:

1. Regulile sunt puse în discuție (din perspectiva avantajelor și dezavantajelor) și se scriu pe tablă pentru a fi vizualizate.
2. După această etapă, regulile stabilite devin obligatorii pentru toți participanții.
3. Pe parcursul desfășurării programului, regulile vor fi periodic reamintite, se vor face referiri la ele de fiecare dată când există încălcări ale acestora și pot fi afișate la vedere în spațiul de desfășurare a activității.

Activitatea 3. „Autoprezentarea”

Timp: 10-15 minute

Desfășurare: Pe tablă fiecare participant își va scrie numele și își va alege un animal despre care consideră că îi exprimă cel mai bine personalitatea, după care va spune grupului de ce a ales respectivul animal.

La final, fiecare participant va trebui să formuleze în scris pentru următoarea întâlnire răspunsurile la întrebările de mai jos:

Fișa de lucru

Schimbările pe care vreau să le fac sunt: _____

Cele mai importante motive pentru care vreau să fac aceste schimbări sunt: _____

Pașii pe care vreau să-i fac pentru a obține schimbarea sunt: _____

Modul în care mă pot ajuta alte persoane: _____

Unele lucruri care pot împiedica planurile mele de schimbare sunt: _____

Reflectarea

Participanții pe rând își caracterizează dispoziția, fac schimburi de păreri și emoții referitor la ședința promovată

Ședința nr. 4

Scopul ședinței:

- Să ofere sprijin membrilor grupului pentru ca începerea procesului de identificare/recunoaștere a agresivității/violenței (la sine și la ceilalți);
- Participanții să poată face distincția între posibilitățile de gestionare a agresivității.

Activitatea 1. „Daruri improvizate”

Timp: 5 minute

Desfășurare: se propune participanților să ofere fiecărui membru un dar imaterial prin intermediul gesturilor și a pantomimei.

Activitatea 2. „Ce înseamnă agresivitatea”

Timp: 15 minute

Desfășurare: Se adresează o întrebare de autocunoaștere: Ce înseamnă agresivitatea? TOȚI participanții vor răspunde. Se vor scrie pe tablă răspunsurile participanților cu privire la semnificația agresivității. Din răspunsurile oferite de participanți se va formula o definiție a agresivității din perspectiva lor.

Activitatea 3. „Dezbatere”

Timp: 10 minute

Desfășurare: Care sunt comportamentele agresive cele mai grave? În urma răspunsurilor oferite de participanți se pot desprinde exemplele de mai jos. În caz că nu sunt evidențiate toate tipurile de agresivitate, vor fi puse în discuție de către psiholog?

Activitatea 4. „Ce obții prin violență?”

Timp: 15 minute

Desfășurare: Se completează fișa de mai jos:

- | | |
|---|-------|
| 1. Este violența/agresivitatea întotdeauna greșită? | Da/Nu |
| 2. Este bine să folosești violența atunci când: | |
| - Ești băut? | Da/Nu |
| - Pentru a-ți proteja prietena? | Da/Nu |
| - Pentru a-ți proteja colegii? | Da/Nu |
| - Când cineva te insultă? | Da/Nu |
| - Împotriva animalelor? | Da/Nu |
| - Pentru a pedepsi copiii mai mici când greșesc? | Da/Nu |
| 3. Știi când îți pierzi controlul? | Da/Nu |
| 4. Poți să recunoști semnele furiei? | Da/Nu |
| 5. Consideri că ar fi o slăbiciune, dacă ai da înapoi și nu ai folosi violența? | Da/Nu |

Ulterior se prezintă rezultatele. Se fac discuții asupra subiectului.

Activitatea 5. „Aplauze”

Timp: 10 minute

Desfășurare: Participanții sunt invitați să stea într-un cerc, unul dintre participanți voluntar trece în centrul cercului, iar ceilalți trebuie să-l aplaude energic și să menționeze implicarea personală în cadrul ședinței. Mai apoi voluntarul mulțumește grupului și revine în cerc. După aceasta intră în cerc următorul participant.

Ședința nr. 6

Scopul ședinței:

- Să înțeleagă conceptul de convingere/regulă proprie;
- Să înțeleagă rolul convingerilor personale/regulilor personale în comportamentul deviant;
- Să conștientizeze posibilitatea de modificare a comportamentului prin schimbarea convingerilor/regulilor proprii.

Activitatea 1. „Salutări și doleanțe”

Timp: 5 minute

Desfășurare: Toți participanții stau într-un cerc. „Haideți să începem ziua de astăzi cu aceea că vă veți zice unul altuia dorințe pe ziua de astăzi și vom face în felul următor. Primul participant care dorește să se ridice, se apropie de altul, îl salută și îi exprimă doleanțele pentru ziua de azi. Acesta din urmă, la rândul său, va merge la alt participant, și tot așa mai departe până în momentul în care fiecare dintre noi va avea doleanțe exprimate pentru ziua de astăzi”.

Activitatea 2. „O dorință poate determina adevărul”

Timp: 10-15 minute

Desfășurare: Se va utiliza fișa de lucru. Sarcina: Identificați, prin observarea activităților zilnice și notați-vă convingerile care se dovedesc foarte puternice

Fișa de lucru

Ordonează cele 12 enunțuri în funcție de preferințele personale astfel încât în capătul listei să apară „ce vă doriți cel mai mult”.

1. a primi 1000 lei fără a munci; _____
2. a trăi fericit și sănătos până la 85 de ani; _____
3. a trăi într-o lume fără războaie cel puțin 25 de ani; _____
4. reducerea treptată a crimei cu eliminarea în anul 2050; _____
5. o viață cu prietenii și oamenii pe care-i iubiți; _____
6. a deveni faimos și cunoscut în domeniul profesional; _____
7. a trăi într-o lume eliberată de poluarea mediului; _____
8. a vă schimba ocupația și a deveni renumit și plin de succes; _____
9. a descoperi terapiile pentru toate formele de cancer; _____
10. eliminarea rapidă a sărăciei până în 2020; _____
11. continuarea infinită a vieții voastre așa cum este ea în prezent; _____
12. a vă realiza visul vostru secret. _____

Activitatea 3. „Convingerile noastre I”

Timp: 10 minute

Desfășurare: Moderatorul: Ce este o convingere personală? Identificați câteva convingeri personale care v-au creat până acum probleme în viață? Din răspunsurile oferite de participanți încercăm să facem o listă din care să reiasă care sunt convingerile care generează comportamentele deviante școlare. Se scrie pe tablă lista convingerilor generatoare de probleme și se analizează conform tabelului de mai jos.

Convingere actuală	Acțiune (comportamentul dictat de convingerea existentă)	Consecințe ale comportamentului

Activitatea 4. „Convingerile noastre II”

Timp: 10-15 minute

Desfășurare: Moderatorul: Dacă ne schimbăm felul de a gândi, se va schimba comportamentul? Cum se va schimba acesta, dacă se schimbă convingerea? Ce consecințe ar fi? Ce avantaje? Pentru a analiza această situație, utilizați tabelul de mai jos.

Convingere nouă	Acțiune (comportamentul dictat de noua convingere)	Consecințe ale noului comportament	Care sunt avantajele acestei noi idei (convingeri)

Activitatea 5. „Apreciez la tine...”

Timp: 10 minute

Desfășurare: Moderatorul: Vă rog să vă uitați și să rețineți vecinii din dreapta și stânga dvs. Acum ne vom ridica și, înainte de a pleca din această sală, le vom spune vecinilor din stânga și din dreapta, individual, ce vă place în comportamentul lor.

Ședința nr. 8

Scop:

- Să conștientizeze consecințele acțiunilor agresive/violente;
- Să identifice alternative la comportamentul agresiv;
- Să dezvolte empatia.

Activitatea 1. „Lădița fermecată”

Timp: 10 minute

Desfășurare: Moderatorul anunță participanții că în lada fermecată stau lucruri și cadouri fermecate. Fiecare pe rând se poate apropia de ladă și să ia câte un cadou. Acest cadou el trebuie să-l prezinte în mod nonverbal. Ceilalți trebuie să-și dea seama ce cadou și-a ales fiecare participant.

Activitatea 2. „DESC”

Timp: 20 minute

Desfășurare: Este un exercițiu de joc de rol care permite identificarea pașilor necesari pentru a rezolva o situație percepută ca deranjantă într-o manieră neagresivă (asertivă). Ce înseamnă formula DESC și utilitatea ei în a rezolva o situație care ne deranjează:

DESC:

Describe (a descrie obiectiv comportamentul care te deranjează)

Exprimă (cum te simți față de ceea ce te deranjează)

Specifică (ce aștepti de la celălalt)

Consecințe (care sunt consecințele comportamentului pe care îl dorim)

Activitatea 3. „Hârtia mototolită”

Timp: 10 minute

Desfășurare: ilustrarea în Power Point a prezentării „Hârtia mototolită”. Dezbatere asupra povestioarei.

Începând de astăzi, începând chiar din această clipă, fii mai înțelegător și răbdător. Când simți că vei exploda, amintește-ți de „Hârtia mototolită”.

Activitatea 4. „Ritualul de rămas-bun”

Timp: 15 minute

Desfășurare: Moderatorul mulțumește tuturor participanților pentru participare, aprinde o lumânare și o transmite la fiecare pe rând. Cei care preiau lumânarea își exprimă părerile, trăirile despre ședințele petrecute, își împărtășesc experiența acumulată.

Ședința nr. 10

Scopul ședinței:

- Conștientizarea progreselor înregistrate în dobândirea autocontrolului;
- Pregătire pentru finalizarea programului;

Activitatea 1. „Finisează enunțul”

Timp: 10 minute

Desfășurare: Pe un flipt-chart sunt scrise enunțuri pe care participanții trebuie să le continue: „Eu mă consider o persoană....., deoarece..... !!! Eu îmi doresc enorm ca în viața mea să fie..... Ca să fiu fericit azi trebuie să.....”

Activitatea 2. „Dezbateri”

Timp: 15-20 minute

Desfășurare: Întrebări de autocunoaștere la care răspund pe rând TOȚI participanții:

- 1) Ce îmi este cel mai greu să schimb la mine?
- 2) Ce îmi este cel mai greu să controlez?

Dezbateri (discuție liberă):

Ce efect au avut întâlnirile asupra stării de spirit și a modului de a percepe și înțelege propriile decizii, de a dobândi autocontrol asupra impulsurilor agresive? Care sunt concluziile grupului? Se notează concluziile pe tablă.

Activitatea 3. „Diamantul”

Timp: 15 minute

Desfășurare: Se citește povestioara și se face analiză în baza ei.

Activitatea 4. „Evaluarea programului”

Timp: 15 minute

Desfășurare: Discuții/ Dezbateri: Ce am învățat prin parcurgerea acestui program? Ce mi-a plăcut? Ce nu mi-a plăcut? Ce mi-a fost util?

La etapa verificării eficienței programului formativ am realizat completarea repetată a *Fișei pentru predicția comportamentului deviant și fișei pentru elevii cu risc pronunțat de devianță* de către diriginți și profesori. Iar în tabelul 4 este prezentată clasificarea elevilor după totalul cotelor rezultate din fișele individuale de predicție a comportamentului deviant la elevii care au fost incluși în programul de formare.

Tab. 4. Repartizarea elevilor pe baza fișelor individuale de predicție a comportamentului deviant la post-test

Clasa experim.	Nr. total de elevi	Dintre care:			
		Elevi cu comportament stabil	Elevi cu comportament controlabil	Elevi cu comportament la limita riscului de devianță	Elevi cu risc de devianță pronunțat
		Până la 40	Între 41-80	Între 81-100	Peste 100
cl. a VII-a	3	0	2	1	0
cl. a VIII-a	2	0	1	0	1
cl. a IX-a	7	0	3	2	2
Total	12	0	5	3	4
%	100	0	41,67	25	33,33

Dat fiind faptul că are ca scop cunoașterea trăsăturilor și tendințelor de personalitate care pot configura o individualitate predispusă la devianță, considerăm că reluarea Chestionarului de personalitate Woodworth-Matthews la sfârșitul perioadei experimentale permite formularea unor concluzii cu privire la eficiența acesteia (vezi Tabelul 5).

Tab. 5. Rezultatele obținute la aplicarea repetată a Chestionarului de personalitate Woodworth-Matthews

Gravitatea tendințelor	Punctaj	Număr de adolescenți	%
În limitele normalului	Sub 120	7	27,78
Prezența tendințelor	121 – 180	3	50,00
Tendințe accentuate	181-240	2	22,22
Tendințe severe, constituite în sindroame	Peste 241	-	0,00

Efectul pozitiv al programului de formare a condus la situația că 9 elevi, într-o măsură diferită, și-au modificat comportamentul în sens pozitiv. Acest lucru a fost atestat și la completarea fișelor individuale. Trei elevi au rămas nerecuperăți și intervenția nu s-a încununat cu succes datorită apartenenței acestora la un grup stradal, părinții fiind plecați la muncă peste hotare. Acest fapt semnaleză necesitatea implicării și colaborării cu administrația școlii și alte organe de resort (poliția, asistența socială etc.)

4. Concluzii

Cercetarea efectuată a scos în evidență dimensiunea de manifestare a comportamentului deviant în mediul școlar făcând trimitere la rolul pe care îl are psihologul din instituție în reglarea acestui fenomen.

În Republica Moldova serviciul psihologic școlar nu presupune existența unui Serviciu specializat ce ar avea în vizor reglarea conduitelor deviate școlare. Totuși acest lucru se realizează nemijlocit, practic, în orice instituție școlară, deși, cu părere de rău, în absența psihologului școlar calificat, această activitate este plasată frecvent pe umerii administrației școlii și a profesorilor diriginți. Astfel, lacunele la acest capitol sunt frecvent întâlnite reieșind din absența unui serviciu psihologic bine organizat la acest capitol.

Cert este faptul că rolul psihologului școlar în diminuarea conduitelor deviate școlare este unul major. Acest lucru este vizibil în faza inițială prin însăși acțiunile de constatare a comportamentelor deviate școlare sau a particularităților individuale ale elevilor care ar putea conduce spre acest gen de acțiuni. De asemenea, acțiunile de profilaxie a conduitelor deviate școlare reprezintă o

direcție de lucru în activitatea psihologului școlar care ar putea preveni aceste comportamente. Și, nu în ultimul rând, psihologul școlar poate să contribuie în vederea reglării conduitelor deviante școlare prin intervenția sa la diferite nivele (individual și de grup).

În urma demersului metodologic realizat se poate afirma că aplicarea sistemului de prevenire și corijare a devierilor de comportament poate contribui eficient la diminuarea efectelor unor factori de risc și producerea de modificări pozitive în comportamentul elevilor care înregistrează comportamente deviante școlare.

Bibliografie:

1. ALBU, E. *Manifestări tipice ale devierilor de comportament la elevii preadolescenți*, București: Ed. Aramis Print S.R.L., 2002, 128 p. ISBN 973-85940-4-9.
2. COVEY, S. *Cele 7 deprinderi ale adolescenților eficienți*. Ed. Simon & Schuster, 2002, 346 p. ISBN 973-8171-96-2.
3. DRAGOMIRESCU, V. *Psihosociologia comportamentului deviant*. București: Ed. Științifică și Enciclopedică, 1976, 308 p.
4. HUDIȚEAN, A. *Devianța comportamentală la elevi*. Sibiu: Ed. Psihomedica, 2001. ISBN 973-85158-2-3.
5. NEAMȚU, C. *Devianța școlară*. Iași: Ed. Polirom, 2003, 424 p. ISBN 973-681-403-3.